

זכור ימות עולם חוויות מחיל המודיעין

דודי נגאל
שיעור ד'

לאחרונה השתחררתי משירות ביחידת מודיעין מסווגת שבה עסקתי בפרויקטים מחקריים, שהיוו בסיס להחלטות אסטרטגיות של דרגים בכירים בצבא ובממשלה. שיטות הלימוד בישיבה עזרו לי בעבודה המחקרית, המבוססת בין השאר על מתודולוגית ה"איפכא מסתברא", שבה יש לבחון את הערכות המודיעין המקובלות במטרה להפריכן, כדי למנוע כשלים בהערכה (כפי שארע למשל במלחמת יום כיפור).

הודות לרקע שלי כתלמיד ישיבת הסדר, שכאמור, עזר לי בביצוע התפקיד, ולקראת השחרור, המפקדים שלי ביקשו לשלב חיילי הסדר נוספים ביחידה. מסיבת השחרור שלי הייתה מיוחדת וכללה סיום מסכת. השתתפו בה רבני חיל המודיעין, קצינים בכירים, חברי ליחידה שרובם חילונים, וחברים דתיים המשרתים איתי בבסיס. מפקדיי שיבחו אותי על הישגיי בתחום המודיעיני והתרשמו ביותר מהיכולת שלי לשלב בין תחום המודיעין ללימודי הקודש.

מכיוון שהתכננים שבהם עסקתי הינם מסווגים ועליהם לא אוכל לפרט, ברצוני לשתף אתכם במספר אירועים מבדחים שקרו לי במהלך השרות.

📞 בעקבות האירוע שבו פרץ מאבטח ללשכת הרמטכ"ל וגנב אקדח וכרטיס אשראי, ניסה מפקד הבסיס לבדוק את רמת האבטחה בלשכות הסמוכות. יום אחד כשהייתי שקוע בעבודה על פרויקט, התפרץ ליחידה שלנו מפקד הבסיס, שלא היה מוכר לי, כשהוא לבוש בבגדים אזרחיים והתחיל לאסוף קלסרים ולנסות לצלם חומר מסווג. הייתי יחידי בלשכה, ניסיתי לדחוף אותו ולחטוף ממנו את המצלמה כשלתפעה נכנס המפקד שלי והתחיל לצעוק עלי: "דודי, למה אתה דוחף את מפקד הבסיס?". חששתי שיעמידו אותי למשפט, אך מפקד הבסיס שיבח את ערנותי.

📞 במהלך קורס מחקר מודיעין מתקדם שבו השתתפתי, הגיע להרצות קצין מודיעין שלמד בישיבה שלנו. בתחילת ההרצאה הוא פנה אלי ואמר: "אתה מוכר לי, מאיפה אנחנו מכירים?". עניתי לו מ־ kby, ושנינו חייכנו. שאר החניכים בקורס היו סקרנים מאוד ושאלו מה זה kby? והמרצה השיב: "זה מידע מסווג ביותר שלא כל חניך יכול להיחשף אליו".

בשירות שלי התמודדתי כמובן עם סוגיות מודיעיניות רציניות ומורכבות הרחוקות מלהיות מבדחות, אך כאמור איני יכול לפרט.

לסיום, רציתי להוסיף כי למרות שמילאתי תפקיד חשוב ביחידת מחקר מודיעינית ומפקדי לחצו עלי לצאת לקורס קצינים והבטיחו לי שיבוץ בתפקיד משמעותי, בסופו של דבר חתמתי על ויתור והחלטתי לחזור לישיבה ולהקדיש את כל זמני ללימודי קודש.

בהזדמנות זו אני רוצה להודות לרבנים שאיתם התייעצתי על שעזרו לי לקבל את ההחלטה הנכונה.

לב שומע קווארה של גונה

פנן ראש הישיבה שליט"א

גִּבְעוֹן, נִרְאָה ה' אֶל־שְׁלֹמֹה־בְּחִלּוֹם הַלְּזָלָה; וַיֹּאמֶר אֶלְקִים, שְׂאֵל מֶה אֶתָּן־לְךָ. וַיֹּאמֶר שְׁלֹמֹה ... וְנִתְּנָה לְעֶבְדְּךָ לֵב שֹׁמֵעַ ... וַיֹּאמֶר אֶלְקִים אֵלָיו ... הִנֵּה עֲשִׂיתִי, כַּדְּבָרֶיךָ; הִנֵּה נִתְּנִי לְךָ, לֵב חָכֵם וְנָבוֹן ... וַיִּקַּץ שְׁלֹמֹה, וְהִנֵּה חִלּוֹם ... וַיַּעַשׂ מִשְׁתָּה, לְכָל־עֶבְדָּיו. (מלכים א' ג, ה"טו)

מהמשתה שערך שלמה לכל עבדיו למדו חכמים ש"מכאן עושים סעודה לגומרה של תורה" (ילקוט שמעוני, מלכים א רמז קע"ח). והדברים תמוהים, הרי שלמה ביקש וקיבל את הכשרון לקבל תורה וחכמה, ומה לזה ולגמרה של תורה?

ובפשטות נראה, ששלמה קיבל על עצמו ללמוד תורה, והרי זה נחשב כאילו למד וגמר. כן הסביר רבינו יונה בשערי תשובה (שער ב, אות י), ש"מְעַנֶּה העם במעמד הר סיני 'נעשה ונשמע', נחשב להם כאילו כבר קיימו הכל.

ברם אפשר גם לפרש, שגמרה של תורה הוא הלב שומע, שכל גמר הוא כלי לקבלה מחדש. וכך אמרו חז"ל: "בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם, מדת בשר ודם כלי ריקן מחזיק, כלי מלא אינו מחזיק, אבל הקב"ה אינו כן, מלא - מחזיק, ריקן אינו מחזיק. שנא' "אם שמוע תשמע" אם שמוע בישן (שלמדת וחזרת) תשמע בחדש, ואם יפנה לבבך - שוב לא תשמע" (ברכות מ).

הלומד תורה דעתו מתרחבת עליו, בשונה ממאגרי המידע המודרניים. אלה ככל שהם מתמלאים, קטנה יכולת הקיבול שלהם. אולם בלימוד התורה מתהפך העניין, ככל שמתעשרת הדעת, מתרחבות הדפנות ויכולת הקיבול שלה גדלה.

על הפסוקים: "כִּי הַמְצָנָה הַזֹּאת, אֲשֶׁר אֶנְכִּי מְצַוֵּךְ הַיּוֹם־לֵאמֹר נִפְלְאת הוּא מִמֶּנֶּךָ, וְלֹא רָחֵקָה הוּא. לֹא בְשִׁמְיִם, הוּא ... וְלֹא־מִעֲבָר לְיָם, הוּא ... כִּי־קְרוֹב אֶלֶיךָ הַדָּבָר מְאֹד, דָּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ, לְעֵשֶׂתוֹ" (דברים ל, יא"ד) דרשו חז"ל:

משל לטיפש שנכנס לביהכ"ס, ורואה שלומדים תורה, והוא שואל היאך לומדים תורה? והם משיבים לו: תחילה קורא במגילה ואח"כ בספר ואח"כ בנביאים וכתובים, גומר המקרא, שונה התלמוד ואח"כ הלכות ואגדות, כיוון ששמע כך, אומר בלבנו, אימתי אני לומד כל זאת, וחוזר לאחוריו. משל למה הדבר דומה? לכרך שהיה תלוי באוויר, טיפש אמר מי יוכל להביאו, פקח אומר לא אחד תלה אותו? מביא סולם או קנה ומוריד אותו. כך הטיפש אומר אימתי אקרא כל התורה כולה, והפקח מה עושה, שונה פרק אחד בכל יום עד שפסיים כל התורה כולה. אמר הקב"ה, לא נפלאות היא, ואם נפלאות היא - מפרך, שאין אתה עסוק בה. (דברים רבה ח, ג.)

ויש להבין:

א. מהי נקודת המחלוקת בין הטיפש ליושבי בית המדרש, האם זו מחלוקת במציאות או אכן אפשר לסיים את כל התורה, והרי לכאורה הטיפש צודק, שהתורה רחבה מיני ים ואיך אפשר ללמוד את כולה?

ב. מה הכוונה במה שאמר הקב"ה שהתורה לא נפלאה, ואם נפלאה - ממך. נפלאה או לא נפלאה?

ג. ואם אמנם נפלאה, הרי אפשר לעסוק בה וללמדה, ומדוע היא נפלאה?

ד. לא בשמים היא - בפיך ובלבבך לעשותו, איך יתכן שההוא אמינא והמסקנה כה רחוקים זה מזה.

וראיתי שמציינים למאירי שהביא פי' הרס"ג במשלי על הפסוק: "אֲשֶׁרִי אָדָם, שְׁמַע־לִי, לְשָׂקֵד עַל־דַּלְתֵי, יוֹם יוֹם־לְשֹׁמֵר, מְזוֹזוֹת פֶּתְחֵי" (ח' לד).

רס"ג מסביר ששונה היא התורה משאר החכמות. בכל חכמה אין שלב אחד מותנה בחבירו, ומלאכה הראויה להעשות בעשרה ימים, הרי שבכל יום עליו לעשות עשירית ממנה, וכן מלאכה העשויה בד' שנים, אם יעשה הפסקה של שנה, בקלות יוכל להשלים שנה זו.

לא כן בתורה, לימוד הזקוק לעשר שנים, לא ירכשו עשירית ממנו בשנה ראשונה, אלא הרבה פחות מעשירית, ובשנה השניה ירכשו הרבה יותר מהראשונה. לימוד תורה איננו רק אגירת חומר, אלא יצירת יכולת. ועל כן בשנה העשירית ילמד פי כמה מהשנה הראשונה. קניין התורה אינו נרכש בטור חשבוני אלא בטור הנדסי.

וכן כשיפסיק לימודו שנה אחת, לא יוכל להמשיך מהמקום שבו הפסיק - הוא יחוש בנפילה גדולה. וזה לשונו שם: בראשונה ישיג מעט, ובשנה כפלים, וכל עוד שיעסוק בה, תקל הבנתו וימצא לפניו נתיב החכמה דרך סלולה. ויפה לו שעה אחת בסוף מאורך זמן בהתחלה, ומתוך כך כל אשר ימעט בשקידה יפסיד, מה שאין בו שעור, ומה שאינו ניתן להשבון.

נחזור למשל. הטיפש אמנם צודק, בנתונים שלו כיום א"א לו להשיג את כל התורה, התורה נפלאה והיא בשמים, לפי הבנתו שלימוד תורה הוא רק איסוף מידה, גם אם יוסיף פרק בכל יום לא יגיע לתכליתה. אלא שהוא אינו ידוע סוד לימוד התורה, שכל פרק חדש שלומד, יכולת הלימוד שלו נכפלת ונשלשת.

והקב"ה עונה לו: אמנם במצבם כיום התורה נפלאה, והיא בשמים, אך מציאות זו - ממך היא, שאין אתה עסוק בה, שאילו היית עוסק בה, היה בידך הסולם להוריד את הככר, ואז הדבר בפיך ובלבבך.

ומכיוון שלא כל אחד רואה את הגנוז בתורה המשילוה לאש: "מִי־מִי־נֹ, אֲשֶׁ דָת לְמוֹ" (דברים ל"ג, ב), וכן: "הָלוֹא כֹה דְבַרִי פָאֵשׁ, נְאֻם־ה' (ירמיהו כ"ג, כט).

ותאר זאת יפה הרמח"ל במאמר דרך עץ חיים: בדקדוק גדול נמשלה לאש, הגחלת כמוסה וסגורה, וע"י ההפחה מתפשטת השלהבת ונראית בגווני רבים, כך נראית התורה תחילה - גחלת עמומה, ולאחר ההתעסקות עמה, מתלהבת ומתפרצת שלהבת גדולה שהיתה כמוסה בתורה, "הפוך בה והפוך בה דכולה בה".

וזה גם הקשר שבין שכל האדם והתורה: בכל החכמות האחרות משיג האדם ביחס ישר להשקעתו, אך בתורה - שאני, שכן מציאותה בעליונים ובגבתי מרומים. וכאשר האדם עוסק בה למטה, פועלת עליו התורה, "אור היא אשר תאיר בנשמתו להגיע אותו אל גנאי מרומים, גנאי הבורא ית"ש בדרך הארה ופעולה חזקה וכו' ובהכנסה בנשמה, יכנס בה אור, כאשר יכנס ניצוץ השמש באחד הבתים" (הרמח"ל, בהקדמה לספרו קל"ח פתחי חכמה).

כל לימוד נוסף בתורה, אינו רק תוספת ידיעה, כמו בשאר החכמות, אלא פתיחת חלון לחכמה נוספת.

זוהי המשמעות שמדת הקב"ה כלי מלא מחזיק, ריקן אינו מחזיק. סיום מסכת, גומרה של תורה, הוא רק שלב אחד בהכנה לקליטה מרובה יותר של תורה.

ועל כן ביקש שלמה לב שומע, ועשה סעודה לגומרה של תורה, כי כל גומרה של תורה הוא קבלת לב שומע. והשמחה איננה רק על מה שנלמד בעבר, אלא על הכלי המלא שמוכשר מעתה לקבל תורה נוספת.

גם בשמחת תורה מתחילים מיד מחזור חדש של בראשית, כדי להמחיש איך "שמוע בישן" מביא ל"תשמע מחדש".

וסוד הדבר הוא בפסוק "תִּזְכֶּה צְנֹה־לְנוּ, מִשָּׁה, מוֹלְשָׁה, קִהְלֵת יַעֲקֹב" (דברים ל"ג, ד). התורה היא מורשה לישראל, כל תינוק למדה במעי אמו, הגחלת מצויה בקרבו, ויש רק צורך ללבותה.

ושונה היא השמחה בשמחת תורה מחג השבועות, אף שבשניהם אנו שמחים במתן תורה. בשבועות קבלנו תורה בכפיה והיתה מודעא רבה, והיה הכרח להתחיל ללומדה. ואילו בשמחת תורה סיימנו התורה, קבלנו לב שומע והתברר שתורה מורשה לישראל - ומכאן שוב אין צורך בכפיה. ואנו מתחילים ללמדה מתוך שייכות ושמחה.

ועל כן בשבועות העבודה היא בראש, בלימוד תורה, ואילו בשמחת תורה, העבודה היא ברגלים - בריקודים ובשמחה. כדי להראות שכל אדם מישראל שייך לתורה, והיא מורשה לו, גם אם אינו תלמיד חכם. וע"כ רוקדים בספר סגור, מחבקים את התורה כולה, להורות שהשייכות לכל התורה, לפוטנציאל של תורה.

והסביר הרבי מקוצק, שבשמחת תורה איננו שמחים במה שלמדנו בעבר, כי מי יכול לומר שאכן קיים מצוות תלמוד תורה בשלמותה, אלא שמחים בזכות שיש לנו ללמוד תורה מכאן ולהבא. וע"כ האחיזה בספר התורה בזמן ההקפות היא כשבועה בנקיטת חפץ, שמכאן ואילך נעסוק בתורה.

איך לומדים תורה?

דניאל סגרון
שיעור 1

תנו רבנן: ג' אבות נאמרו בשור - הקן השן והרגל
(כבא קמא ב:)

והנה **בזוהר הקדוש** (חיב קי"ח), מנו את אבות השור בצורה שונה במקצת: "שור המועד בארבעה אבות נזיקין שלו, בגופו הרביץ על הכלים, רבץ עליהם ושרם, ובשינו אכל, ברגליו רמס, ובקרנו הרג".

וצריך להבין, מדוע הזוהר מונה את הגוף כאב נזק הרי הוא איננו תכונת היזק? לפעמים הוא מזיק בכוונה ואז הוא קרן, לפעמים בדרך הילוכו ואז הוא רגל וכו', אך הוא עצמו אינו **תכונת** נזק אלא **איבר** שבו נעשה הנזק?

בוגר בית מדרשנו, **הרב יהושע ויצמן ראש ישיבת מעלות**, בספרו החדש 'מייטב הארץ' (כללי לימוד ושיעורים לאורה של תורת ארץ ישראל) מבאר שישנה כאן מחלוקת יסודית בין הבבלי לבין המכילתא. הבבלי לומד את כל פרשת נזיקין ב'בנין אב'. המכילתא לעומת זאת לומדת אותם ב'דבר שהיה בכלל'. מה ההבדל היסודי בין צורות הלימוד השונות?

במידת בנין אב כותב **הרב זצ"ל** (עולת ראיה ח"א עמוד ק"פ): "האורות המקוריים, ההולכים וזורמים בקדושתם, להביא הארות חדשות, להרבות מקורי חיים חדשים ונהדרים בעולם, לחדש בהם ועל ידם את חיי הנשמות בהתעלותן...".

ובמדת כלל ופרט כתב (שם, עמ' קפ"א): "כללותה של תורה הלא היא ההופעה העליונה של הקדושה האלוקית".

המידות העוסקות בדבר שהיה בכלל באות מלמעלה למטה, ומדת בנין אב מלמטה למעלה. הכלל העליון כולל בתוכו את כל הפרטים. הם קיימים בו מעצם מציאותו. כאשר יורד הכלל מתגלים ונחשפים הפרטים הכלולים בו מלכתחילה.

בנין אב היא מדה שבאה לחדש דינים חדשים, מלמטה, עפ"י דיני התורה העליונים.

בעצם, המכילתא והגמרא מייצגים שני מבטים על פרשיות התורה ועל דיניה: הגמרא לומדת את הפסוק על ידי המדות שהתורה נדרשת בהן כתגובה למציאות. כאשר אנו נתקלים במציאות שאין אנו יודעים כיצד לפסוק בה, אנו פונים אל התורה ומוציאים דינים חדשים עפ"י הדינים שהתורה כתבה. המכילתא לעומת זאת סוברת שהתורה מעניקה הסתכלות מלכתחילה על המציאות שאנו נתקלים בה. המידות בונות את הסתכלותנו על המציאות. הם פורסות בפנינו את הפרטים הכלולים הכללי התורה שבכתב ואת ההנהגה הנכונה במציאות החיים.

זו הסיבה שהמכילתא מונה גם את הגוף כאב נזק כיון שהיא לומדת בדרך של כלל (מלמעלה למטה) לכן מתחילה ללמוד מהדבר הכללי שהוא הגוף ומשם יורדת לפרטים. אך הבבלי לומד בצורה של פרטי התורה, ולכן לא מונה את הגוף.

הלכות שבת

עיון בהלכות שבת

חולה שיש בו סכנה ר' ניר ישי

במשנה יומא פ"ג: כל ספק נפשות, דוחה את השבת. שנאמר: "וחי בהם". ופרש"י - אשר יעשה אדם המצוות שיחיה בהן, ודאי שלא יבוא לידי ספק מיתתו:

ופסק בשו"ע (שכ"ח, ב') - מי שיש לו חולי של סכנה, מצווה לחלל עליו את השבת. והזריז - הרי זה משובת. והשואל - הרי זה שפיכות דמים. וביאר **המשנ"ב** - אותו האיש, שהוא מתחמד, וירא לחלל שבת בחולה כזה, כי אם ע"י מורה [הוראה], הרי זה שופך דמים. ו**בירושלמי** איתא - הנשאל - הרי זה מגונה. פירוש: שהתלמיד חכם שבמקום, היה לו לדרוש בפירקא לכל, כדי שידעו, ולא יצטרכו לשאול אותו.

לכן, ראיתי לנכון ללקט מספרי האחרונים (בעיקר מהש"כ), מצבים בהם נחשב האדם ל"חולה שיש בו סכנה", גם קודם שנקבע הדבר ע"י רופא:

- א. חום גבוה (כתב אג"מ ח"א סי' קכ"ט - 38.9 מעלות נחשב מסוכן), עם הרגשה רעה מאוד, ולא ידועה הסיבה לכך וביום חול היה נוסע לבית חולים.
- ב. חום שאינו גבוה, מחמת מחלה באחד מהאיברים הפנימיים. כגון: ריאה, לב, כבד... ובד"כ חוששין לזה.
- ג. כאב פנימי חזק, שסיבתו אינה ידועה, ומעורר חשש למחלה רצינית. וכן שטף דם פנימי.
- ד. שטף דם, עורקי או ורידי (להבדיל מדליפה איטית).
- ה. שבר פתוח (שיצאה העצם מהבשר), או שמרגיש תזוזה בין קצות השבר, בעצמות הארוכות. וכש"כ בגולגולת, בשדרה או בפנים הגוף.
- ו. פגיעה בכלי הדם שעל גב היד ועל גב הרגל.
- ז. פצע או חתך עמוק, שנגרם ע"י סכין או ברזל אחר, או שקיבל מהברזל מכה חזקה, וביום חול היה נוסע לבית החולים לטיפול.
- ח. פצע שזוהם ע"י אדמה וכדומה, ומסכן את האדם. כגון: שנמשך ממנו קו אדום, ויש חשש להרעלת הדם.
- ט. קוץ או רסיס שחדר תחת הציפורן.
- י. מכת חום או מכת שמש.
- יא. עקיצת צרעה, דבורה או שושנת יריחו, למי שסובל מרגישות לכך. וכן נשיכת כלב חולה, נחש, עקרב, שריטת חתול חזקה, וכד', כשקיים חשש לסכנה.
- יב. הרעלה. כגון: שתיית נפט, או שתיית כמות גדולה של תרופות.
- יג. בליעת מחט ושאר דברים חדים.
- יד. איבוד הכרה או הלם, מחמת משא כבד על אדם, או מחמת חולי.

ובכל מקרה אחר שמסתפק האם הדבר מסכן את הנפש, וביום חול היה ניגש לבית החולים לטיפול בו מצווה לחלל עליו שבת, אפילו באיסורי דאורייתא. יה"ר שיקויים בנו הפסוק "כָּל הַמַּחְלָה אֲשֶׁר שָׁמַיִת בְּמִצְרַיִם לֹא אֲשִׁים עֲלֶיךָ כִּי אֲנִי ה' רַפְּאֵךְ".